LP-modellen
(Læringsmiljø og pedagogisk analyse)

Narvik 17. og 18. august 2010

Terje Agledahl – Lillegården kompetansesenter

Mål for fagdager høsten 2010:

Opplæringen er en viktig del av lærernes felles grunnlag for å starte arbeidet med LP-modellen

Dag 1

- Grunnleggende betingelser for utviklingsarbeidet
- Hva er læringsmiljø?
- Hva er LP-modellen?
- Kunnskapsgrunnlaget for arbeidet i lærergruppene
- Arbeidet med analysemodellen

Dag 2

- Organisering av arbeidet med LP-modellen
- Roller og funksjoner
- Prosesser og ledelse i lærergrupper
- Arbeid med analysemodellen

§9-1 Leiing

Kvar skole skal ha ei forsvarleg fagleg, pedagogisk og administrativ leiing.

Opplæringa i skolen skal leiast av rektorar. Rektorane skal halde seg fortrulege med den daglege verksemda i skolane og arbeide for å vidareutvikle verksemda. Den som skal tilsetjast som rektor , må ha pedagogisk kompetanse og nødvendige leiareigenskapar.

§10-8

Skoleeigaren har ansvar for å ha riktig og nødvendig kompetanse i verksemda.

Skoleeigaren skal ha eit system som gir undervisnings-personale, skoleleiarar og personale med særoppgåver i skoleverket høve til nødvendig kompetanseutvikling, med sikte på å fornye og utvide den faglege og pedagogiske kunnskapen og å halde seg orientert om og vere på høgd med utviklinga i skolen og samfunnet.

- Skoleledere innsikt i og involvering i skolens kjernevirksomhet har stor betydning for kvaliteten på lærernes undervisning

Å være ungdomsskolelærer i Norge

(TALIS, NIFU STEP RAPPORT 23/2009)

- Skolelederne er tydelige som administrative ledere
- Det pedagogiske lederskapet er mindre klart.
- Svak utviklet oppfølgingskultur: Tilbakemelding, evaluering og oppfølging ser ofte ut til å mangle, både fra skoleeier til skoleleder, fra skoleleder til lærer og fra lærer til elev.
- Flertallet av skolene mangler oppfølgingsprogram for nyansatte lærere
- Flertallet av lærerne mener at dårlig undervisningspraksis tolereres over tid.
- Systemet for kompetanseheving blant lærerne kan styrkes

LP-modellen (Læringsmiljø og pedagogisk analyse)

- En skoleomfattende innsats – et skoleutviklingsprosjekt.
- Stimulere til mentalitetsendring som gjør det mulig å tenke nytt om kjente problemer i skolens praksis og læringsmiljø
- Lærerne trener seg i å gjøre seg erfaringer med en systematisk framgangsmåte som er tilpasset de utfordringer som identifiseres
- Innsatsen skal føre til oppmerksomhet på miljøfaktorer som de har mulighet til å gjøre noe med – også i de situasjoner hvor de starter med å avdekke elever med spesielle behov

”Bent B. Andresen, Aarhus universitet”

Materialitet

- Politiske føringer
- Læreplaner
- Rundskriv
- Nasjonale prøver
- Kartlegginger
- Styrings- og kvalitetssystem

- Ressursfordeling
- Organisering
- Ledelsesstruktur
- Plandokumenter
- Møte- og samarbeidsstruktur
- Informasjonssystem
- Regler og rutiner

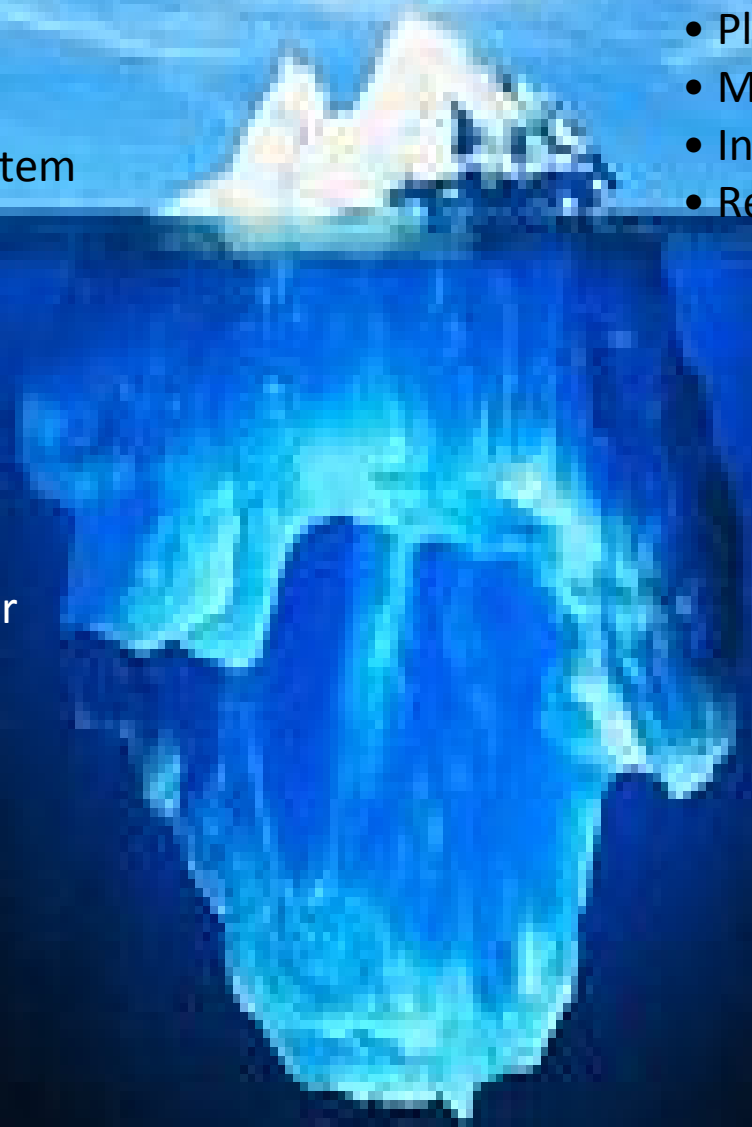

Ideologi:

- Tilpasset opplæring
- Inkludering
- Rett til vgo for alle
- Utjamning av forskjeller

Kultur:

- Holdninger
- Verdier
- Vaner
- Antagelser
- Kollektivt aksepterte forklaringer og løsninger
- Språk/begreper og kommunikasjon

Sosialitet

Eksempler på ”verdier/grunnleggende antakelser/”sånn gjør vi det hos oss”:

- Det er kontaktlærers oppgave å følge opp problematferd/den enkelte elev/foreldre
- Det er rektors oppgave å snakke vanskelige elever til rette
- Noen foreldre er det ikke vits i å bruke tid på/hos de foreldrene er det ikke noe å hente
- Det er alltid noen elever som bør ha et annet tilbud (i grupper eller utenfor skolen)
- Kollektive sanksjoner er det eneste elevene forstår
- Årsaken til problemene i skolen er foreldrenes manglende evne til å oppdra ungene sine
- På vår skole er det alt for mye møter
- Mange/noen kolleger legger premisser for hva som er sannheter
- På vår skole er det de eldste lærerne som har definisjonsmakta
- Det må alltid være mulig å ha de svakeste elevene i smågrupper

- På vår skole deler vi suksesshistoriene med hverandre
- På vår skole har vi i praksis et felles ansvar for alle elevene
- Vi tror vi kan legge til rette for at alle elever kan få en god sosial og faglig utvikling ved vår skole
- Alle lærerne ved vår skole samarbeider med alle foreldrene på en måte som gjør at de omtaler skolen på en positiv måte
- Ingen lærere ved vår skole blir primitive/”går i barndommen” når elever viser utfordrende atferd
- Ved vår skole er lærerne bevisste sin store innflytelse når det gjelder å utvikle den enkelte elev til ”gagns menneske”
- Alle elever har størst utbytte av å delta i klassen

«Baksnakk» vs «framsnakk»?

- Hvordan omtaler vi på vår skole elevene og foresatte?
- Hva slags bilde formidler vi av dem når vi snakker med hverandre som kollegaer?
- Hva formidler vi til elevene om dem og om andre gjennom det språket vi bruker?
- I hvilken grad har vi en språkbruk som stempler, egenskapsdefinerer og skyldplasserer?
- I hvilken grad fritar vi oss selv for ansvar gjennom det språket vi bruker?
- I hvilken grad bruker vi språket til å fremheve og fastholde umulighetene?
- Hva gjør vi når vi kollegaer omtaler elever eller foresatte på en negativ eller krenkende måte?

Helhet og sammenheng mellom skolens materielle og sosiale systemer

- Ledelsen har et ansvar for å utvikle rammer og strukturer på skolenivå som har betydning for kommunikasjon, handlingsvalg og tenkemåter på klasse og elevnivå.

- Ledelsen har et ansvar for å kommunisere sine verdier og pedagogiske grunnsyn, slik at dette (i tillegg til rammer og strukturer) blir et tydelig fundament for lærernes praksis.

Hva er skolekultur?

- En skolekultur er overbevisninger, verdier, relasjoner og opplæringsprinsipper i et lærerkollegium.
- Kulturen bærer gruppens kollektivt aksepterte løsninger videre til nye og uerfarne medlemmer.
- Kulturen utgjør et rammeverk for den læring og utvikling som skjer i yrket som lærer.
- Kulturen gir en levende kontekst for lærerens utvikling og måte og undervise på. Rent fysisk er læreren ofte alene. Psykisk er læreren aldri alene.

Skolekultur har to sider

- Form:
  - Relasjonsmønstre, samarbeidsformer.
  - Etablerte samhandlingsmønstre hvor relasjonene mellom lærere kommer til uttrykk.

- Innhold:
  - Holdninger, verdier, vaner, antagelser, språk. Relasjoner mellom lærere. Etablert konsensus (slik er det her hos oss).

- Det er i innhold forskjeller mellom skoler er størst.
- Gjennom å endre form, kan en endre innhold.

Skolekulturens innhold

- Innholdet består av alle holdninger, verdier, vaner, antagelser og måter å gjøre ting på som en bestemt gruppe lærere er felles om.
- ”Det er slik vi gjør det her hos oss”
- ”Vi har fått så vanskelige elever” (derfor har vi det så vanskelig)
- Å være felles om noe er både en implisitt og eksplisitt konsensus. En slik konsensus er vesentlig i alle organisasjonskulturer.
- Det er i innholdet mangfoldet og forskjellene i skolekulturene er størst (heller fritt lærervalg enn fritt skolevalg/klasseromsklima!)

Skolekulturens formside

- Formsiden består av de karakteristiske relasjons-mønstrene og samværsformene mellom medlemmene i en kultur.
- Formen er å finne i måten relasjonene mellom lærere kommer til uttrykk på.
- Det er gjennom kulturformen at kulturinnholdet blir realisert, reprodusert og redefinert.
- Endringer i lærernes verdier og holdninger er ofte betinget av parallelle endringer i relasjonene. Forståelse av formsiden gir muligheter for endringer i innholdet.

Endring og skolens kultur

- Det vil som regel være nødvendig å videreutvikle skolens kultur om ulike tiltak skal forankres i skolen og bidra til varige endringer i den pedagogiske praksis.
- Om ikke skolens kultur videreutvikles og tiltak ikke forankres i skolen, vil tidligere overbevisninger og pedagogisk praksis raskt reetableres. (Da bli også LP bare en liten parentes).
- I endringsarbeid må det eksistere en grunnleggende forståelse av forholdet mellom form og innhold i kulturen. Dvs. det som handler om relasjoner, kommunikasjonsmønstre, hvem som er i posisjon m.m.).

Gruppeoppgave:

- Gi eksempler på kjennetegn på skolekulturens form og innhold på egen skole.
- Drøft hvilke kjennetegn du vil karakterisere som positive og hvilke som kan karakteriseres som negative

Læringsmiljø –begrepet:

- Forskning med utgangspunkt i læringsutbytte
- Input – output modeller
- Vanskelig å forklare forskjeller
- Kontekstuelle betingelser –sosialt miljø
- Sammenhengen mellom:
  undervisning - prestasjoner - læringsmiljø

Læringsmiljø –begrepet
- Andre faktorer i skolen

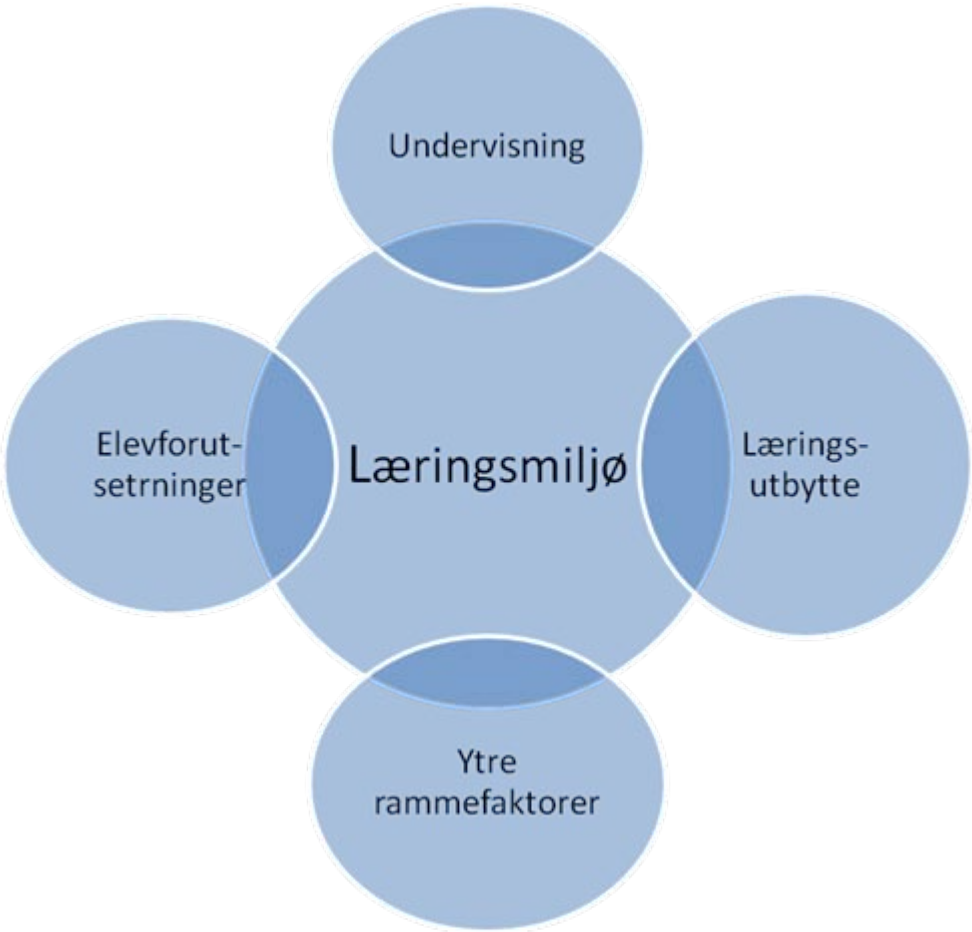

Viktige studier (1)

Dansk Clearingshouse for
Uddannelsesforskning (Nordenbo mfl. 2008)

Hvilken kompetanse trenger lærere?

Relasjon lærer-elev
Klasseledelse
Didaktiske kunnskaper

Viktige studier (2)

John Hattie ”Visible learning”. Hattie (2009)

Lagt for stor vekt på forhold på skolenivå, organisering og materielle forhold

- Relasjonen mellom elev og lærer
- Forventinger og støtte til elevene
- Direkte instruksjoner og anvendelse av regler
- Lærerens evne til å lede klasser og håndhevelse av regler
- Relasjoner elev – elev
- Foreldres støtte og involvering

Læringsmiljø

Sentrale områder i arbeidet med skolens læringsmiljø:

- Klasseledelse
- Relasjoner lærer-elev
- Relasjoner elev-elev
- Mobbing
- Forventninger til elever
- Sosial kompetanse
- Involvering av elever
- Bruk av regler og konsekvenser
- Samarbeid hjem-skole
- Fysisk miljø

Metaanalyser av elevenes læringsutbytte (Hattie, J. (2009): Visible learning)

- Alle resultater er uttrykt i effektstørrelser knyttet til elevens læring
  - 0.00 – 0,19 ingen effekt
  - 0.20 – 0.39 liten effekt
  - 0,40 – 0,59 middels effekt
  - > 0,60 stor effekt

Betingelser tilknyttet skolenivå og organisering har blitt tillagt overdrevet betydning

Område	Effekt-størrelse	Effekt-vurdering
Nivådifferensiering	0,12	Ingen effekt
Baseskoler/Åpne skoler	0,01	Ingen effekt
Aldersblanding	0,04	Ingen effekt
Redusert klassestørrelse	0,21	Liten effekt
Skoleledelse	0,36	Liten effekt

Læreren utgjør en forskjell (Hattie 2009)

- Faktorene tilknyttet læreren og undervisningen har en gjennomsnittseffekt på 0,68.

- Læreren har den mest kraftfulle innflytelsen på elevenes læring og utvikling og de viktigste faktorene er:

Læreren og elevenes læringsutbytte

Område	Effekt-størrelse	Effekt-vurdering
Lærerens tilbakemelding til elevene, (positiv, støttende og konstruktiv)	0,73	Stor effekt
Lærerens tydelighet og struktur i undervisningen	0,71	Stor effekt
En positiv og støttende relasjon mellom elev og lærer	0,72	Stor effekt
Kognitive strategier; dialog, spørsmål, klargjøring, repetisjon, oppsummering	0,74	Stor effekt

Eksempel på en solid og en svak time; leseøkt

- Skole A og skole X (ungdomsskolene)

	A	**X**
Noen passive i aktivitet		3
Noen bedriver annen aktivitet	1	15
Elev inn og ut av klasserommet	6	9
Elev vandrer	6	14
Lærer inn og ut av klasserommet	3	5
Korreksjon	2	7
Konkret beskjed (elevatferd)	2	6
Diskusjon lærer - elev		2

Forskningsresultater og konsekvenser for arbeidet med LP-modellen

- Når læreren er avgjørende for elevenes læringsutbytte blir det i LP-modellen avgjørende at det rettes fokus på lærerens praksis

- Læreren som en mulig opprettholdende faktor må alltid diskuteres – i betydningen av å gjøre nye ting.

- Det er nesten umulig å tenke seg utfordrende læringssituasjoner der læreren ikke er en opprettholdende faktor.

Definering av skolens behov

Grunnlag for behovskartleggingen:

- Elevundersøkelsen (obligatorisk 7., 10. trinn og VG1)
- Nasjonale prøver (Obligatoriske 5., 8. trinn)
- Medarbeiderundersøkelse
- Eventuelt lærerundersøkelsen
- Eventuelt foreldreundersøkelsen
- Eventuelt ståstedsanalysen
- Eventuelt organisasjonsanalysen
- Eventuelt andre lokale og/eller kommunale kartlegginger
- LP-kartleggingen (ved oppstart og ny etter to år) NB e-postadresser!

Undersøkelsene i seg selv ingen betydning. Etterarbeidet viktigst.

Analyse av resultatene fra undersøkelsene vil vise til skolens satsningsområde.

Kartleggingene (kan) gjøres hvert år – ved sammenligning fra år til år kan man vise skolens utvikling og nye satsningsområder.

(Innovasjonsheftet s. 11)

Gruppeoppgave:

- Hvilke av disse områdene er godt ivaretatt på din skole og hvilke områder er det behov for å forbedre?

Læringsmiljø

Sentrale områder i arbeidet med skolens læringsmiljø:

- Klasseledelse
- Relasjoner lærer-elev
- Relasjoner elev-elev
- Mobbing
- Forventninger til elever
- Sosial kompetanse
- Involvering av elever
- Bruk av regler og konsekvenser
- Samarbeid hjem-skole
- Fysisk miljø

Arbeid med læringsmiljøet gjennom pedagogisk analyse har som mål å bidra til:

En kunnskapsbasert praksis i skolen som bygger på forskningsbasert kunnskap om hva som virker og ikke virker.

Det betyr at:

- Det er ikke fritt fram for synsing og privatisering i valg av tiltak. Tiltakene skal ha en faglig forankring.
- Risikoen reduseres for at det iverksettes opplæring som kan innebære redusert læringsutbytte eller som kan være til skade for barn og unge.
- Dette vil bidra til resultatorientering i opplæringen.

- **Analysedel**

DEL 1

Problemformulering

Målformulering

Informasjon

Analyse og refleksjon

- **Strategi og tiltaksdel**

DEL 2

Utvikling av strategier og tiltak

Gjennomføring av valgte strategier

Evaluering

Revidering

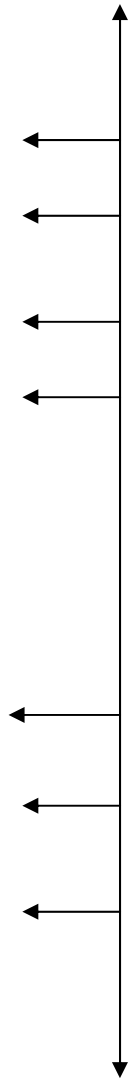

Krav til problemformulering:

1.Situasjoner (gjentakende over tid) som en eller flere lærere opplever som læringshemmende for enkeltelever eller klassen.

2.Det må være ukjent hvorfor det har oppstått avvik mellom nåværende og ønsket situasjon. (”Modellheftet” s. 10-11)

- Avgrensning av problem
- Ikke start med de største utfordringene

Eksempler:

- ”Per ødelegger oppstart av norsk-timene fordi han ikke har oppdragelse.”
- ”Per er svak i engelsk fordi han ikke gidder å gjøre lekser.”
- vs
- ”Hva kan det henge sammen med at det tar for lang tid før alle elevene er i gang med arbeidet i norsktimene ?”
- ”Hva kan det henge sammen med at Per viser svake prestasjoner i engelsk?”

Oppgave:

- Skriv ned et problem/en utfordring som du opplever i din praktiske lærerhverdag i klasserommet. (5 minutter)

- Diskuter forslagene i gruppa i forhold til ”Krav til problemformulering”. (10 minutter)

- Velg ett forslag som dere skal arbeide videre med senere.

Målformulering

- *Mål skal angi retning for arbeidet*
- *Mål bør være målbare*

Åpne målformuleringer — *Lukkede målformuleringer*

Lite styrende — Sterkt styrende

Holdningsmål — Ferdighetsmål

Kunnskapsmål

Målformulering - Hva er et godt mål?

- Et godt mål angir retning for arbeidet
- Et godt mål er målbart
- Et godt mål er oppnåelig på relativt kort sikt
- Et godt mål gjør det mulig å lykkes

Oppgave:

- Bruk den problemstillingen dere kom fram til og formuler et mål for det videre arbeidet (5 minutter)

- Se s. 11 – 14 i Modellheftet

Informasjon

- Arbeid i lærergruppa
- Samtale i lærerteam
- Elevsamtale/Klassemøter
- Foreldresamtale/Foreldremøter
- Kollegaobservasjon/video i klasserommet
- Spørreskjema
- Tolkninger av gjennomførte kartleggingsundersøkelser
- Faglitteratur

Objektivitet og feilkilder

Noen grunnleggende antakelser:

- Vår forforståelse og tolkningsvaner påvirker oppfatningen vår av de personer, fenomener, relasjoner og utfordringer vi møter i hverdagen

- Det å fokusere på årsaker til problemer som ligger *utenfor* den konteksten som vi er en del av, svekker muligheten til å få gjort noe med forhold som oppleves som problematiske

- Måten vi forstår en utfordring på, påvirker vår mulighet til å gjøre noe med den

- Måten vi snakker om en utfordring, påvirker vår forståelse og vår mulighet til å gjøre noe med den

- Hva er i fokus for vår oppmerksomhet?

Kierkegaard uttrykte følgende:

- **Når det gjelder menneskelige fenomen, så er det ikke *hva* du ser, men *måten* du ser det på, som er avgjørende.**
- Eller en kan si: *hva og hvordan jeg ser, sier noe om hvem **jeg er**.*
- *Observasjon er altså ikke bare mottakelse av inntrykk. Det er **samtidig å bringe noe fram**,- å gi noe form – det vil si at vi tolker. Og i denne tolkningsprosessen blir observatørens holdning viktig.*

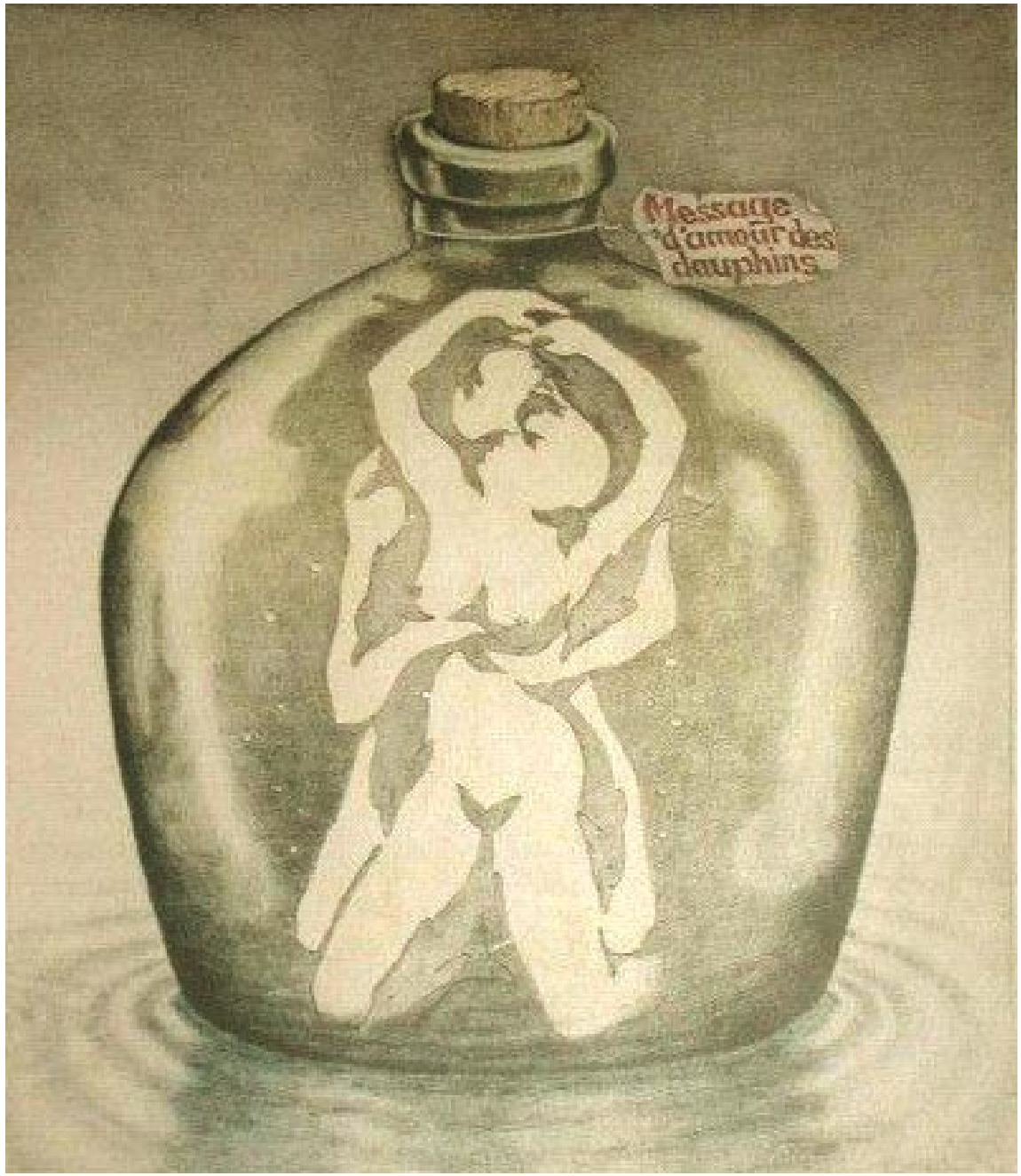
Message
d'amour des
dauphins

Analyse og refleksjon

- Hva vet vi nå?
- Ulike perspektiver

- Hva bidrar til at problemet opprettholdes?
- Sammenhengsirkel

- Trenger vi mer informasjon?

Opprettholdende faktorer og systemanalyse

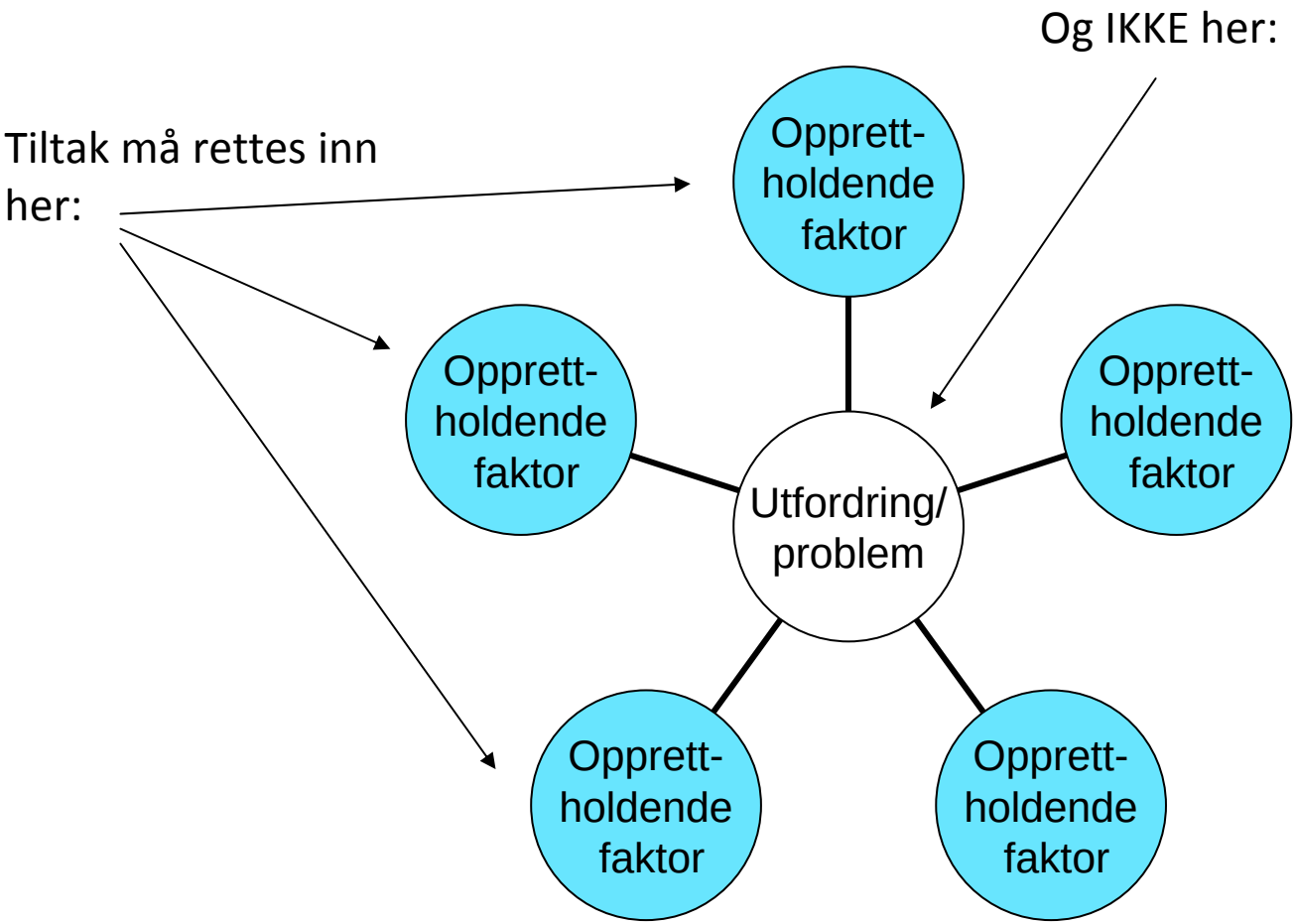

Mulige/hypotetiske opprettholdende faktorer og systemanalyse:

Og IKKE her:

Tiltak må rettes inn her:

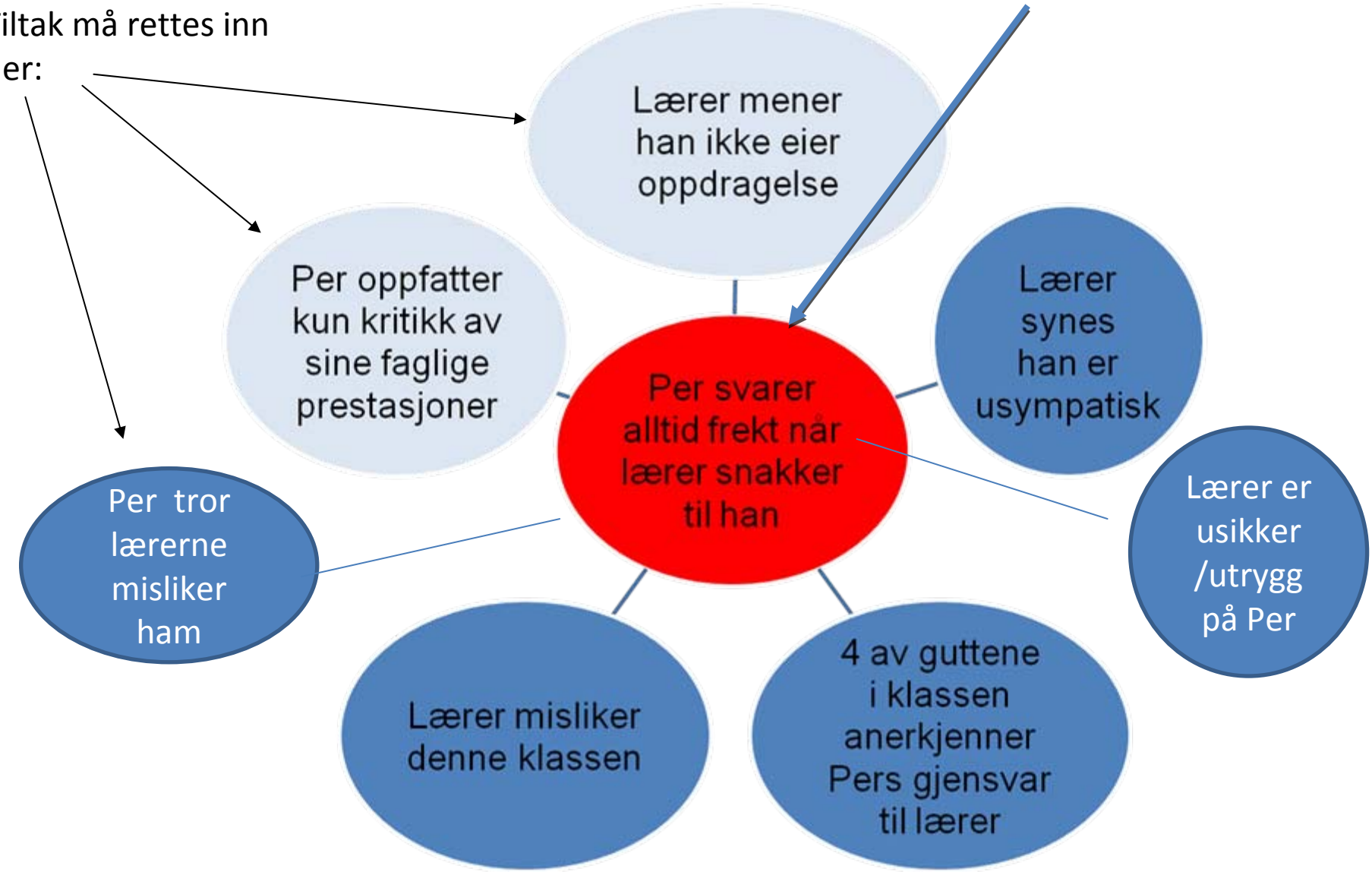

I sosiale systemer der det eksisterer «problemer» vil det ofte være kjennetegn eller *symptomer* på disse. Symptomene kan være redusert trivsel, frustrasjon, bråk, opplevelse av tilkortkomming, vandring, kjeftbruk, slåssing, forseintkomming m.m.

En systemforståelse av slike fenomen innebærer å kartlegge, analysere og beskrive faktorene som eksisterer *omkring* disse symptomene, dvs. mulige *faktorer som bidrar til å opprettholde atferden (handlingssekvenser)*.

Det er altså ikke symptomene som er av størst interesse, men de situasjonene og sammenhengene der symptomene framstår.

Analyse og refleksjon
Opprettholdende faktorer

- **Spør ikke hvorfor noe oppsto**: det kan du ikke gjøre noe med.
- **Spør heller hvorfor noe vedvarer**: det kan du gjøre noe med

- «Opprettholdende faktorer» viktig begrep i LP-modellen:
  - ”Bidrar til å fokusere på omgivelsene og mindre på egenskaper hos elevene”.
  - ”Legger debatten om skyld død”
  - ”Åpner for at flere ting kan bidra til den uhensiktsmessige atferden. Det er ikke nødvendig å finne det *egentlige* problemet”
  - ”Gjør at vi i langt større grad ser på oss selv som en mulig opprettholdende faktor”
  - Gir innsikt og muligheter for å se ting på nye måter. Er bevisstgjørende”

Sosial systemteori (LP-modellen)

- Systemteori er et samlebegrep på flere teorier som vektlegger at det enkelte individ er i interaksjon med ulike sosiale systemer.
- Kommunikasjon og samhandling etablerer de mønstre og den struktur som gjør at ulike fellesskap (elevgrupper) framstår som forskjellige sosiale systemer.
- Enhver elevgruppe, klasse eller skole kan betraktes som et sosialt system
- Sosial systemteori har god støtte i empirisk basert pedagogisk kunnskap

Forståelse av systemteori

- Påvirkning fra de sosiale systemer vi deltar i, kan ingen unndra seg. Sosial påvirkning finner sted enten vi ønsker det eller ikke.
- I sosiale systemer er vi aktører som både kan påvirke og bli påvirket av systemene.
- Sosial systemer består av aktører med ulike roller og relasjoner (posisjoner) som til sammen utgjør en helhet
- Sosiale systemer reguleres blant annet av normer og ledelse.
- I sosiale systemer vil det alltid arbeides for å etablere en form for balanse (systemreference)
- Det er ikke nødvendigvis noen motsetning mellom et systemperspektiv og et individperspektiv.

Teoretisk grunnlagstenkning: systemteori

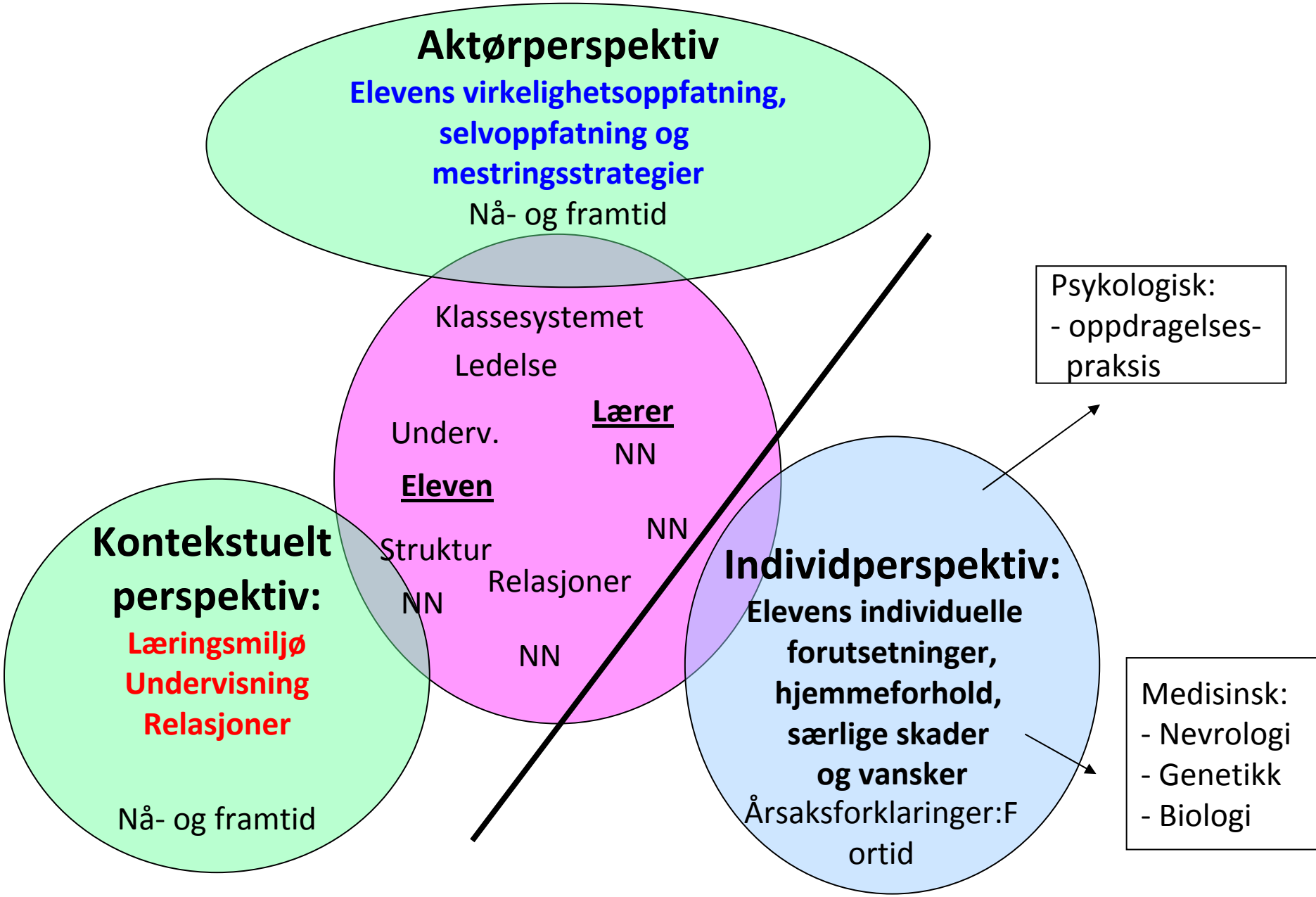

Er
Har ADHD, er værsting, er impulsstyrt, er atferds-vanskelig, er lat m.m.
Gjør
Drømmer, håp, følelser, mestring, anerkjennelse
Virkelighetsoppfatning

Handlinger i sosiale systemer

Den fundamentale attribusjonsfeilen: (Ross 1975)

- Handlinger forklares ut fra årsaker i individet (egenskaper, vansker, skader)

- Søkelyset rettes dermed bort fra de omgivelsene individet er i

Lineær årsakssammenheng.

- **<u>ÅRSAK - VIRKNING – TILTAK.</u>**

- Petter har ADHD → Derfor er han urolig.
- Siri er lat → Derfor gjør hun ikke lekser.
- Guro har dårlig oppdragelse → Derfor griser hun ved matbordet.
- Roger er umulig → Derfor hører han ikke etter.

En-variabel-forklaring (Årsak – virkning):

- Problem: Årsak:
- Lav innsats → fordi → Hun **gidder** ikke å jobbe
- Får ikke karakter i norsk → fordi → Hun har **skulket** for mange norsktimer
- Nils bråker → fordi → Han har **ADHD**

- For å fjerne problemet må årsaken fjernes (for eksempel ved å la den enkelte elev være ”sin egen lykkes smed?” / ”ta ansvar for egen læring?”)

- I for stor grad er den grunnleggende antakelsen at enkeltelever har problemer **i** seg (det er noe med ham/henne) og derfor må det anvendes individorienterte tilnærminger.

- Slik individforklaringer innebærer en reduksjon av kompleksiteten som gjør at vi ikke fanger de sammenhenger som elevenes problemer vedlikeholdes eller utvikles innenfor. Dvs. at det kan eksistere faktorer i elevens omgivelser som opprettholder, ja, endog forsterker elevenes problemer i skolen og som altså ikke de individorienterte forklaringsmodellene tar hensyn til.

- Slik forståelse, eller forklaring, bidrar til at skolen slipper å se kritisk på sin egen organisasjon og pedagogiske praksis (Skrtic)

- Problemer i skolen blir lett noe elevene selv har og dermed vil det ikke være behov for å se på sammenhenger mellom det pedagogiske tilbudet og elevenes vanskelige situasjon og manglende læringsutbytte.

- Et mer relasjonelt og systemorientert perspektiv på pedagogisk virksomhet kan bidra til nye tilnærminger og forståelsesmodeller.

- Gjennom slike forståelsesmodeller kan vi øke vår egen kompleksitet og gjennom det redusere kompleksiteten.

Vi handler ut fra våre virkelighetsoppfatninger og de mål, ønsker eller verdier vi ønsker å realisere med handlingen:

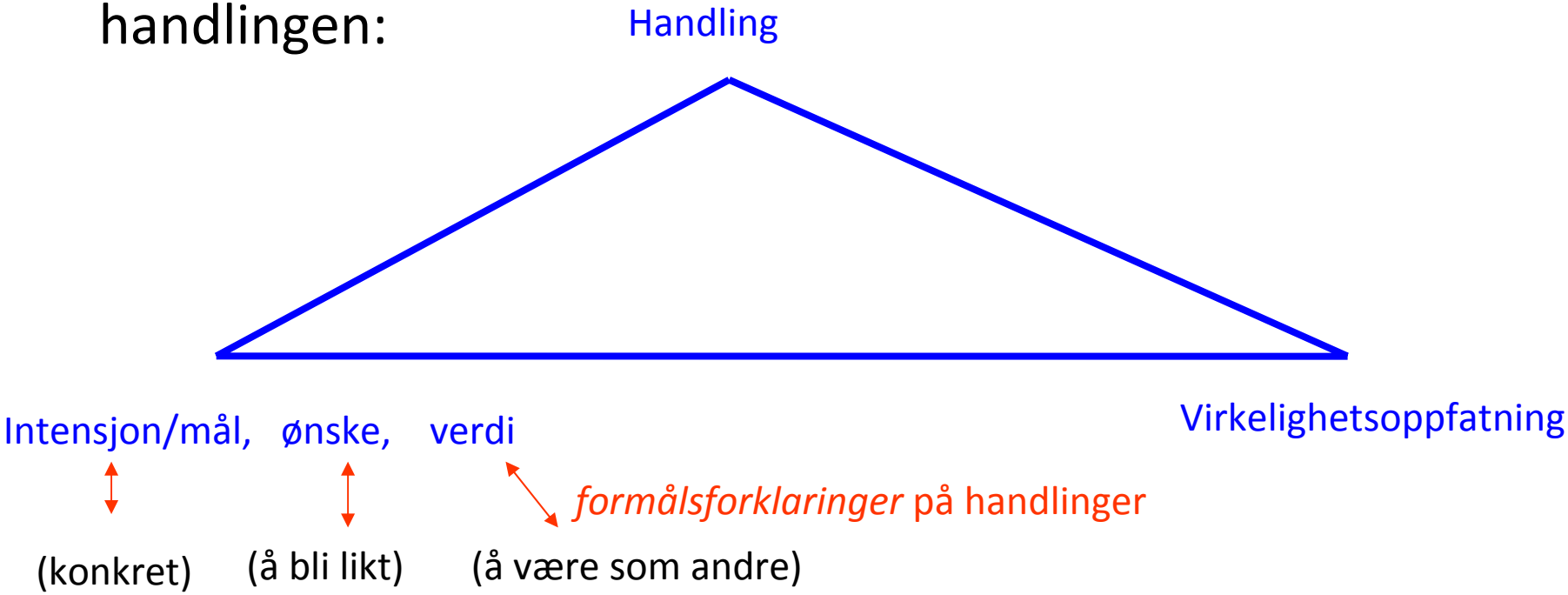

Jeg vil ikke vise overfor andre elever at jeg er dum. Frykten for å mislykkes er større enn lysten til å lykkes. Da er det vanskelig å være elev. Da må jeg avlede.

Læreren som leder:

Støtte/relasjonsaksen, dvs. å etablere et positivt forhold til eleven

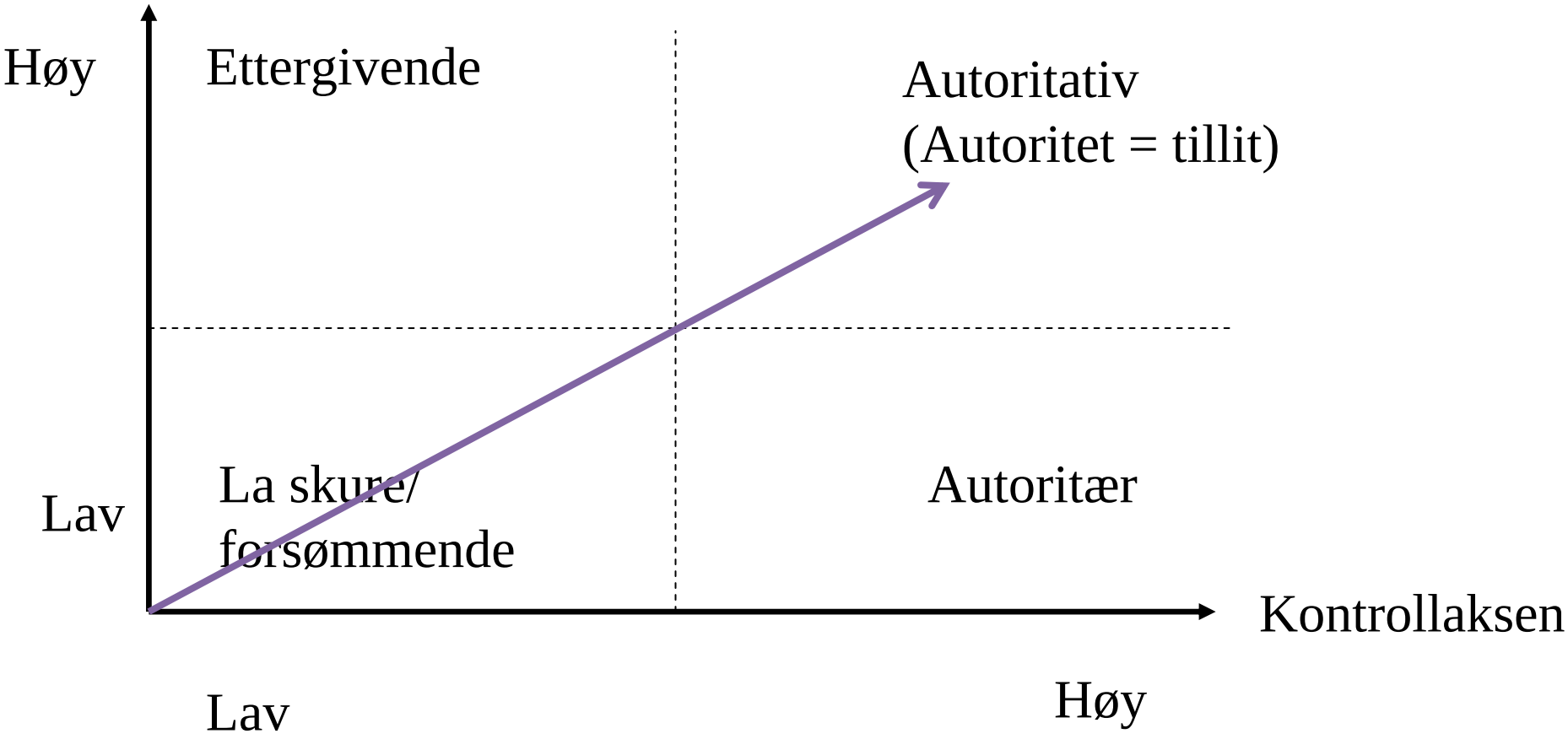

Relasjon lærer-elev: Meg og min elevgruppe

Skriv ditt navn i midten

Skriv elevenes navn i den sonen som passer best

Relasjoner mellom lærere og elever

- Relasjonen mellom elev og lærer har sterk sammenheng med elevens læring, atferd og opplevelse av skolesituasjonen.

	Undervisning	*Problematferd*	*Trivsel*
Relasjon elev/lærer	.60	-.44	.31

- Sentralt i en god relasjon er tillit. Tillit er noe du kan få ikke noe du kan kreve
- En lærer som er i posisjon til elevene kan stille krav til dem. Relasjonen er en god motivasjonskilde

Anerkjennelse, omsorg og grenser:

Både anerkjennelse og omsorg
kjennes sterkest og ekte fra en lærer
som også setter grenser.

Og da er det ganske sikkert også slik at en lærer som *ikke* gir anerkjennelse og omsorg har et troverdighetsproblem når han eller hun setter grenser.

Den kognitive sirkel

(Eks.: autoritær oppdrager/lederstil blir ofte møtt med aggresjon)

- Vår måte å reagere på henger nøye sammen med vår måte å forstå på/hvordan vi tenker:

Hendelse	Lærertanke	Følelser	Handling	Konsekvenser
Til lærer: ”Din urettferdige dritt”	”Bortskjemt drittunge”	Sinne? Irritasjon? Avmakts-følelse?	”Så du har tenkt å være like frekk i dag også!”	Begge bekrefter den dårlige relasjonen (med dertil følger)
Til lærer: ”Din urettferdige dritt”	”Han har ikke tillit til meg, jeg lurer på om han noen ganger misforstår meg?”	Bekymring for relasjons-kvaliteten	”Jeg beklager, jeg har lyst å snakke med deg etterpå”	Skritt videre i relasjons-byggingen? Melde sak til lærergruppa?

Ulike perspektiver på elevenes handlinger og læring i skolen

- Individperspektiv med fokus på elevens forutsetninger, hjemmeforhold, skader og vansker (patologi)

- Aktørperspektiv med fokus på elevens virkelighetsoppfatninger og mestringsstrategier. Eleven som aktør i eget liv

- Kontekstuelt perspektiv med fokus på læringsmiljøet og undervisningen

Systemteori inkluderer alle disse tre perspektivene

- Anvendelse av perspektivene handler i stor grad om å få læreren til å reflektere over egne valg og å kunne se eleven som en aktør i skolen.

Oppgave

- Gruppeoppgave: 30 min
- En elev kommer ofte for seint til timene.
- Hvordan kan vi forstå dette fenomenet i et kontekstuelt -, aktør- og individ perspektiv?
  - Lag en sammenhengsirkel. Sett opp opprettholdende faktorer og pass på å få med faktorer fra elle tre perspektiver.
  - Skriv ned (velg referent)

- **Analysedel**

DEL 1

Problemformulering

Målformulering

Informasjon

Analyse og refleksjon

- **Strategi og tiltaksdel**

DEL 2

Utvikling av strategier og tiltak

Gjennomføring av valgte strategier

Evaluering

Revidering

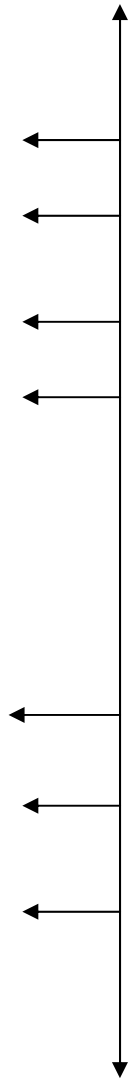

Hva skal være i fokus for tiltak og strategier?

- Relasjoner mellom voksne og barn/unge
- Relasjoner mellom jevnaldrende barn/unge
- Voksnes evne til å lede opplæring
- Bruk av ulike former for oppmuntring av prososial atferd
- Virkelighetsoppfatninger og verdier hos voksne
- Opplæringens innhold og arbeidsmåter, samt differensiering av undervisning
- Motivasjon og mestring
- Utfordringer og krav til barn og unge

(Kunnskapsheftet s. 43/ Modellheftet s. 29-30)

Utvikling av strategier og tiltak

- Positivt fokus: hva kan vi få til?
- Hva kan vi endre i omgivelsene, og hvordan?
- Veisøker velger tiltak og kan begrunne disse valgene
- Å velge strategier og tiltak skal være en kunnskapsbasert prosess
- Realisering av flere tiltak samtidig
- Hvem må informeres og involveres i forbindelse med tiltakene?
- Planlegge evaluering: hvem, når og hvordan?

Gjennomføring
av tiltak og strategier

- Fra ord til handling er krevende!
- Sosiale systemer viser ofte motstand mot endring
- Lojal oppfølging av det som ble bestemt
- Alle involverte må dra i samme retning
- Systematisk gjennomføring
- Dokumentere både gjennomføring og effekt

Evaluering

- Hvorfor evaluere
  - Dokumentasjon
  - Bevisstgjøring
  - Respekt for andre lærere og elever
  - Gjøre mer av det som virker

- Dato for tilbakemelding til gruppa.
- Skriv logg i tiltaksperioden.
- Beskriv effekter av tiltakene.

- Har alle tiltakene blitt gjennomført?
- Er de gjennomført kontinuerlig og systematisk?
- Hvilke faktorer har evt. hindret gjennomføring?
- Har utfordringer/problemer blitt redusert?
- I hvilken grad er målene blitt oppfylt?
- Er strategiene og tiltakene hensiktsmessige i forhold til påvirkningsfaktorene?

Revidering

- Konklusjoner i evalueringen avgjør hvilke faser som må revideres
- Er ny analyse nødvendig?
- Er det noen kjente faktorer som har hindret gjennomføring av tiltak?

Glosebok for LP-modellen

- Analysemodellen: problemløsningsmodellen man jobber etter på lærergruppemøtene
- Ekstern veileder: Veileder fra PPT. Deltar tre ganger pr. semester i hver gruppe.
- LP-modellen: Innovasjonsstrategi for skoleutvikling. Består av en bestemt organisering av personalet, en problemløsningsmodell, et kunnskapsgrunnlag basert på forskning og en kartleggingsundersøkelse
- Lærergruppe: Fast gruppe på 5-7 lærere som møtes hver 14. dag og arbeider med en utfordring fremmet av ett medlem.
- Opprettholdende faktorer: Hypoteser om hva som gjør at et problem vedvarer
- Perspektivene: Aktør, individ og kontekst. Ulike vinkler for å klargjøre et problem
- Veiledere/Refleksjonspartnere: Medlemmene i lærergruppen som ikke er veisøker
- Veisøker: Det medlemmet i lærergruppen som presenterer et en utfordring.

LP-modellen
læringsmiljø og pedagogisk analyse

Organisering og roller

i

LP-implementeringen

Utdanningsdirektoratet

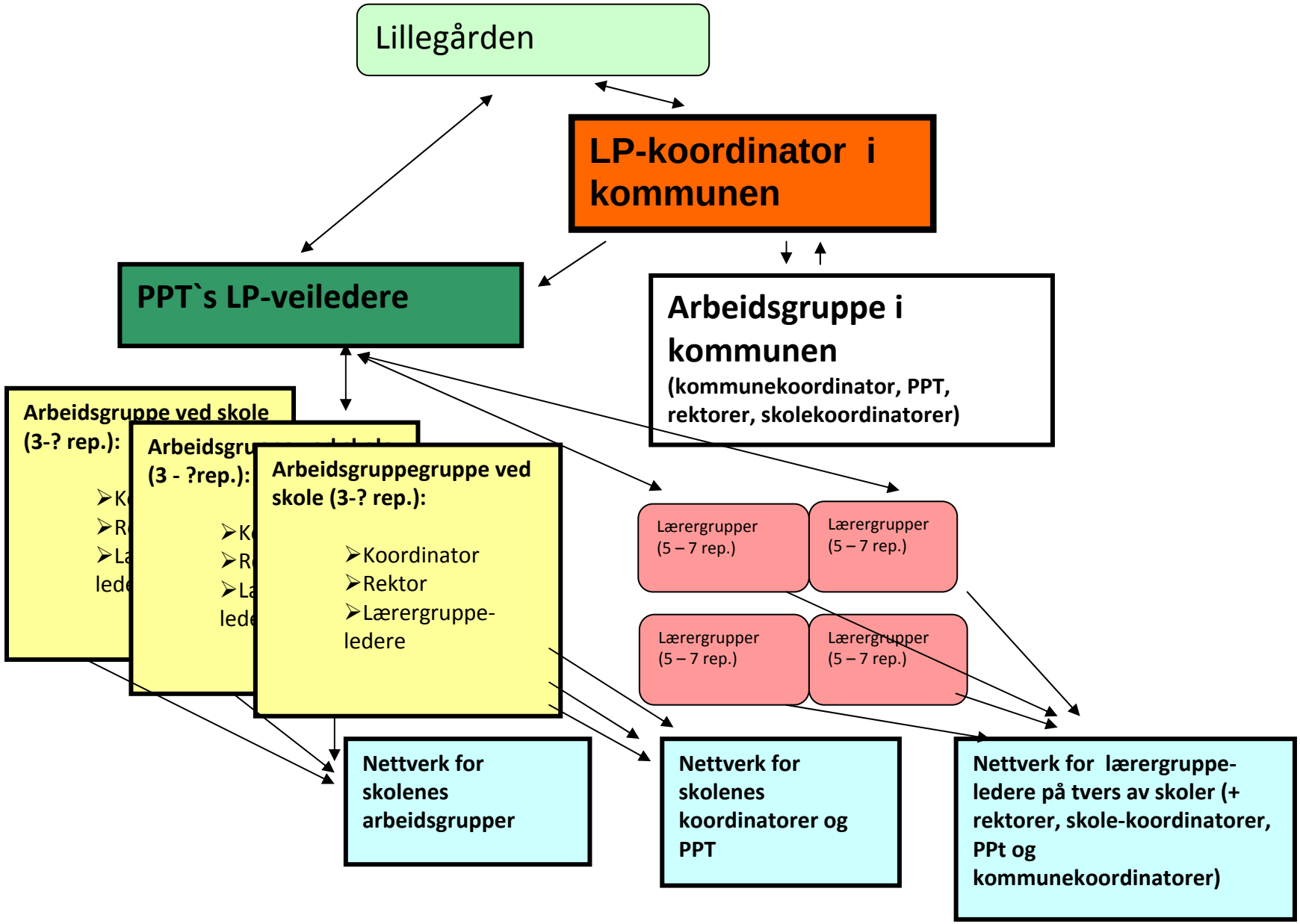
Lillegården
LP-koordinator i kommunen
PPT`s LP-veiledere
Arbeidsgruppe i kommunen
(kommunekoordinator, PPT, rektorer, skolekoordinatorer)
Arbeidsgruppe ved skole (3-? rep.):
Arbeidsgruppe ved skole (3 - ?rep.):
Arbeidsgruppegruppe ved skole (3-? rep.):
Koordinator
Rektor
Lærergruppe-ledere
Lærergrupper (5 – 7 rep.)
Lærergrupper (5 – 7 rep.)
Lærergrupper (5 – 7 rep.)
Lærergrupper (5 – 7 rep.)
Nettverk for skolenes arbeidsgrupper
Nettverk for skolenes koordinatorer og PPT
Nettverk for lærergruppe-ledere på tvers av skoler (+ rektorer, skole-koordinatorer, PPt og kommunekoordinatorer)

Hva er ei lærergruppe?

- Gruppa har 5 – 7 deltagere
- På hver gruppe er det en gruppeleder
- Gruppa møtes 1 1/2 – 2 timer annen hver uke for å arbeide med saker i henhold til analysemodellen
- Veisøker definerer en problemstilling. De andre på gruppe kommer med innspill til veisøker på de ulike trinnene i analysemodellen

Gruppemedlemmenes ansvar

- Har lest veisøkers veiledningsutkast
- Komme tidsnok til alle møter
- Ha en positiv, åpen og raus holdning til kollegaers utfordringer
- Være aktiv mht å følge prinsippene i modellen

Gruppeleders ansvar 1

- Å sette arbeidet effektivt i gang
- Disponere tiden på en hensiktsmessig måte
- Sørge for at det blir skrevet referat
- Sørge for at prinsippene i analysemodellen blir fulgt
- Stimulere til at utfordringer, tema eller problem blir belyst i ulike perspektiver(K, A og I)

Gruppeleders ansvar 2

- Ha fokus på hvilke faktorer som opprettholder problemet/utfordringen
- Sørge for at arbeidet munner ut i konkrete tiltaksforslag
- Sørge for at det blir laget en plan for gjennomføring og evaluering
- Sette av nødvendig tid til metakommunikasjon
- Legge til rette for et godt sosialt og faglig klima i gruppa

Rektor

- Lede skolens arbeidsgruppe
- Initiere bruk av analysemodellen i skolens arbeidsgruppe på utfordringer knyttet til implementeringen av LP-modellen
- Delta på fagdagene for lærere og på opplæringen av lærergruppeledere
- Rektor setter seg inn i LP-modellens teorigrunnlag og organisering.
- Er hovedansvarlig for informasjon til skolens personale om saker vedrørende implementeringen av LP-modellen.
- Sitter ikke fast i en lærergruppe, men kan delta etter avtale med hver enkelt gruppe.

Rektors rolle:

- Legitimere, inspirere og legge til rette for arbeidet med LP- - modellen

- Sørge for at
- lærere for tid til å lese og diskutere teori
- at lærere får gjennomført informasjonsinnhenting

- Sørge for at skoleomfattende tiltak blir iverksatt og fulgt opp

- Sørge for at foreldre blir informert om utviklingsarbeidet

- Ha ansvar for videreføring av kompetanse og erfaringer fra arbeidet med LP-modellen etter at avtaleperioden er over

- Være ansvarlig for bearbeiding og tolkning av LP- kartleggingen (Conexus)

Rektorers rolle i utviklingsprosesser, suksesskriterier

1. Moralsk intensjon.

   Rektor må ha tro på at LP arbeidet skal bidra til en positiv forskjell både i de ansattes, elevenes og omgivelsenes liv. Den moralske intensjonen er en kritisk faktor med tanke på langtidseffekter av LP-modellen.

2. Forståelse for endringsprosessen.

   Rektor bør ha kunnskap om LP-modellen, om endringsprosesser og egen rolle i arbeidet.

3. Relasjoner styrkes.

   Rektor bør være aktiv relasjonsbyggere i forhold til enkeltmennesker og grupper i egen organisasjon.

4. Kunnskapsbygging og kunnskapsdeling.

   Rektor må tydelig prioritere kunnskapsbygging og kunnskapsdeling i egen organisasjon.

5. Sammenheng i skolens utviklingsarbeid.

   Lærernes forståelse av LP-modellens sammenheng med skolens øvrige arbeid og visjon, er en vesentlig suksessfaktor i endringsarbeidet. (Fullan 2001)

Skolens koordinator skal

- Sørge for at det utarbeides aktivitetsplan for LP-aktivitetene ved skolen for hvert semester
- Være skolens bindeledd mot PP-tjenesten og kommunens LP-koordinator
- Delta og ha ansvar for referater i skolens arbeidsgruppe
- Være ansvarlig for gjennomføring av kartleggings- og evalueringsarbeid i skolen (Conexus)
- Arkivere referater/logger fra lærergruppene (kan bli etterspurt ifm evaluering)
- Ha avsatt minimum 2 timer pr. uke for å koordinere arbeidet med LP-modellen

Skolens koordinator skal

- Ha kontakt med pressen
- Samarbeide med rektor og kolleger i forhold til foreldreinformasjon
- Formidle behov for kompetanse og veiledning
- Sammen med rektor koble arbeidet med LP-modellen opp mot skolens øvrige arbeid
- Initierer utvikling i tråd med evalueringsresultater

LP-modellen
læringsmiljø og pedagogisk analyse

Skolens arbeidsgruppe skal

- omfatte skolens ledelse, skolekoordinator og ledere av lærergruppene
- ha hovedansvaret for å koordinere framdriften internt på hver skole
- ha fokus på tema, utfordringer eller problemstillinger som skolen bør løfte opp og arbeide med på et overordnet nivå
- stimulere til engasjement i LP-arbeidet
- ha ansvaret for å analysere og legge fram data fra kartleggingsundersøkelsen for personalet

Kommunekoordinator

- er den lokale prosjektleder

- er inspirator, drivkraft og ressursperson for prosjektet i kommunen

Kommunekoordinators deltakelse på fagdager, gruppelederopplæring og opplæring for PP-tjenesten vil gi godt innblikk i det faglige grunnlaget for prosjektet, og være en synlig legitimering av lærernes arbeid

Oppgavene til kommunekoordinator består i å

- Sørge for at arbeidet i kommunen organiseres og gjennomføres i henhold til denne avtalen
- Påse at det arbeides systematisk på skolene i forhold til de utviklingsområder som er avdekket i ulike undersøkelser og kartlegginger
- Legge praktisk til rette for opplæring, veiledning og oppfølging lokalt; så som fagdager, gruppelederopplæring, nettverksmøter med mer (gjelder reservering - og leie av lokaler, servering, osv.)
- Samarbeide med andre kommunekoordinatorer innenfor enheten om å arrangere opplæring og nettverksmøter, der det er hensiktsmessig
- Ha hovedansvar for samarbeid med Lillegården kompetansesenter
- **Sikre at kartleggingsundersøkelsene gjennomføres på skolene**
- Ha hovedansvar for å sikre at skolene arbeider etter prinsippene for LP-modellen, og melde fra om eventuelle behov for særlig støtte og oppfølging

PP-tjenestens rolle:

- PP-tjenesten skal gi lærergruppene veiledning tre ganger hvert semester
- Veiledningen skal
  - Kvalitetssikre prosessen
  - Bidra med nye perspektiv
  - Uavhengig veileder
  - Utvikle skolens kultur
  - Tilpasning til lokal kontekst
  - Fremme lojalitet til tiltak og beslutninger
- PP-veiledere deltar i nettverksmøter med skolekoordinatorer og ledere for lærergruppene ved skolene
- PP-veiledere deltar i skolens arbeidsgruppe etter behov

Om lærernes analyse- og refleksjonssituasjoner

- I elevenes undervisnings- og læringssituasjoner er det lite hensiktsmessig å anklage dem for hva de har gjort feil eller hva de ikke har gjort.

- På samme måte er det ikke hensiktsmessig, i lærernes analyse- og refleksjonssituasjoner, å anklage enkeltlærere for hva de ikke har gjort eller burde ha gjort. En må heller stille krav til at de er ansvarlig for hva de skal gjøre.

- Hverdagssituasjonen:
- En veisøker med sitt problem blir dessverre raskt betraktet som synonym med problemet:
  - *Hun har et problem = hun er en del av problemet = hun er en av årsakene til problemet.*

- Lærergruppesituasjonen:
- I analysefasen må veisøker atskilles fra problemet.
  - *Deltakerne må evne å flytte problemet «ut i rommet» mellom veisøker og deltakerne slik at veisøker ikke lenger forklares som en del av problemet.*

- Hensikten er å ”løfte fram” deltakernes mangfold av kunnskap som kan være relevant i forhold til problemstilling og mål. Dette fordi vi fra forskning vet at redusert læring ikke kan forklares ut fra et individperspektiv alene.

- Kontekstuelle faktorer er av stor betydning i forhold til både etablering, reduksjon, vedlikehold og forsterkning av læring og atferd. De mulige opprettholdene faktorene er altså IKKE private synsinger mellom veiledere og den veiledete, der veiledere har fokus på hvem veisøker ***er***. Sekvensen er mer en *felles* kollegial anstrengelse der målet er å verbalisere den kunnskap som kan være relevant i forhold til problemet.

- Gjennom slike prosesser vil alle deltakerne i gruppa være i en læringssituasjon.

Kommunikasjon i lærergrupper

- Symmetriske relasjoner/kommunikasjon
- Komplementære relasjoner/kommunikasjon

Kommunikasjon i symmetriske relasjoner

- Bekrefter andres utsagn og oppfatninger
- Sterk grad av støtte og lojalitet
- Redd for å såre hverandre
- Stenger for nye informasjon

Eksempel på kommunikasjon i symmetriske relasjoner:

A: Du må hele tiden være oppmerksom på han.
B: hm…
A: ja, nikker, han finner stadig på noe
B: Ja, det er det som er problemet, han blander seg bort i alt liksom
A: Ja, blander seg borti når andre prater…
B: Ja, det er jo slik det er. Vanskelig å få han til å slutte med det
A: Ja, jeg har i hvert fall ikke lykkes med noe av det jeg har prøvd.

Her var det ikke mye «Framsnakking»

Kommunikasjon i komplementære relasjoner

- Utfordrer hverandre på verbale og non-verbale uttrykk
- Stiller spørsmål og er kritisk
- Etterlyser begrunnelser for utsagn
- Opptatt av å utvide egen og felles forståelse
- Er åpen for ny informasjon og kunnskap

Eksempel på kommunikasjon i komplementære relasjoner

- A: Jeg må hele tiden være oppmerksom på han
- B: På hvilken måte er du oppmerksom på han da?
- A: Jeg kan aldri slippe han av synet, da finner han på noe
- B: Hva gjør du når du er oppmerksom på ham?
- A: Neeii, jeg er jo føre var og minner han om at jeg følger med på hva han gjør
- B: Hvordan virker det på han da, at du alltid er oppmerksom på han?
- A: Det bryr han seg visst lite om…
- B: Når han finner på ting som forstyrrer, hva slags reaksjon viser du han da?
- A: Jeg blir jo ganske oppgitt…
- B: Hvordan arter det seg da?
- A: Neiii…, jeg er jo bare et menneske..
- B: Hvordan tenker du han oppfatter og reagerer da?
- Osv.

Konklusjoner ut fra empiri

- Gjennom de symmetriske relasjonene aksepteres lav lojalitet til kunnskap og analysemodellen.

- Den formen for lokal tilpasning vil ivareta eksisterende pedagogisk praksis og kultur i skolen.

- Resultatet blir selvforsterkende symmetriske relasjoner der dette hemmer for komplementære relasjoner som er en forutsetning for god fremdrift og målrealisering

- PPT som veiledere framstår som for passive i veiledningssituasjonen og er derfor ikke i stand til å bryte mønstrene og de symmetriske relasjonene. (T. Nordahl)

Oppsummering
symmetriske og komplementære relasjoner

Symmetriske relasjoner

- Bekrefter andres utsagn og oppfatninger gjennom kommunikasjonen
- Kommuniserer sterk grad av støtte og lojalitet. Redd for å såre hverandre
- Få muligheter for å slippe til ny informasjon

Komplementære relasjoner

- Utfordrer den andre på innhold i kommunikasjonen
- Stiller spørsmål og kan være kritisk støttende
- Gir mulighet for at ny informasjon slipper til

Ser ut til å være viktig for lærerne at de har kunnskap om:

- Symmetrisk og komplementær kommunikasjon.

- Slik kunnskap gjør at de i stedet for å si at ”vi skal jo være åpne, vi må jo stole på hverandre, vi er jo trygge her inne” osv. heller kan være tydelige på å si at:
- ”Nå ramla vi i symmetrifella”
- ”Nå lyktes vi med den komplementære kommunikasjonen”

Mulige/hypotetiske opprettholdende faktorer og systemanalyse:

Og IKKE her:

Tiltak må rettes inn her:

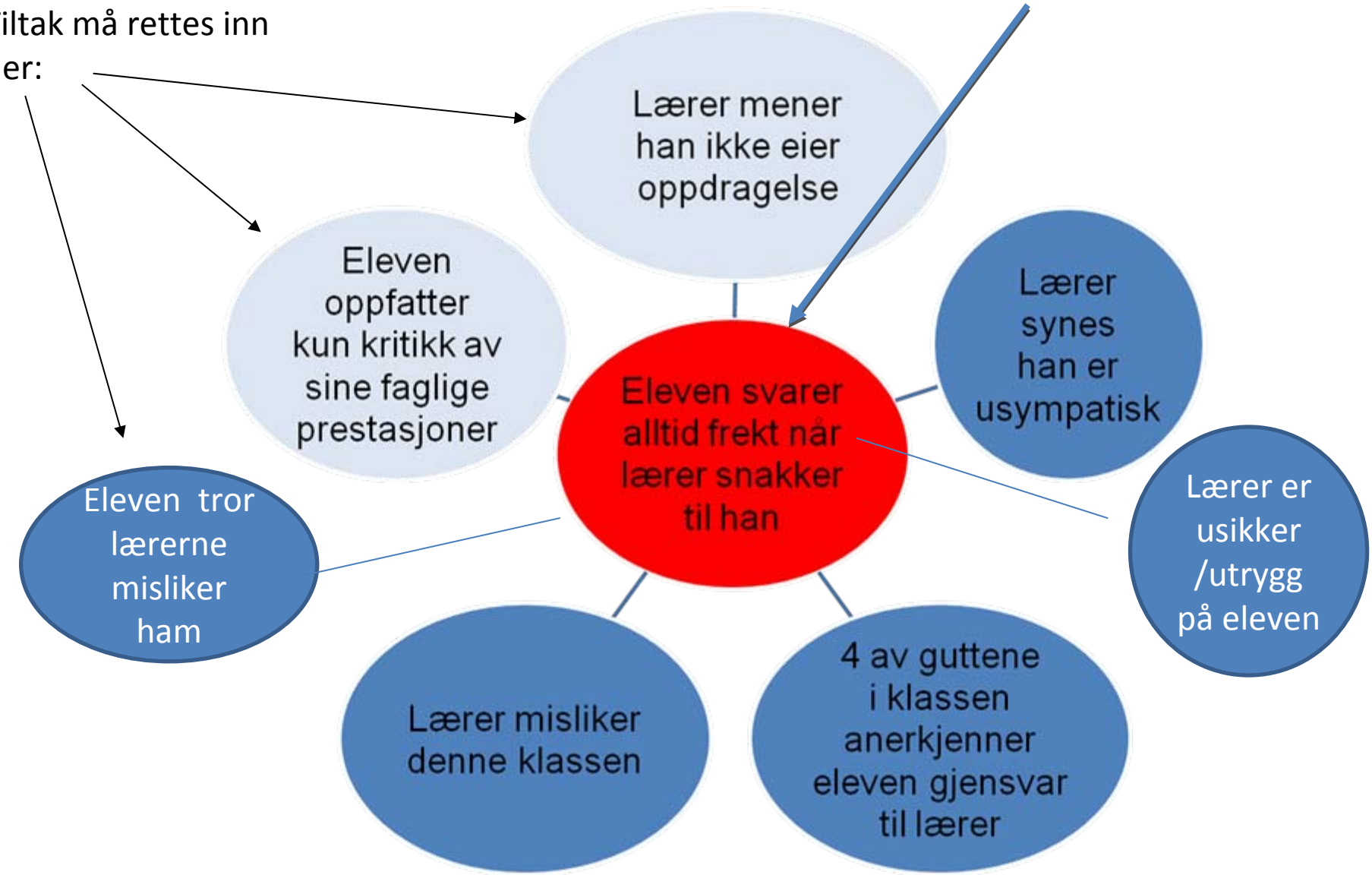

Hun tror lærer synes hun er dum
Hun feiltolker lærers støtte
Hun tror ikke hun er like flink som de andre
Eleven er umulig og vil ikke lese høyt
Lærer smiler også når medelever ler
Hun kan ikke lese
Lærer truer henne
Noen ler av henne når hun leser

Utrygt og lite inkluderende elevmiljø

Lave forventninger til klassen

Elevene gis fritt spillerom i f.t. å tilkjempe seg hegemoniet i klassen

Læreres profeti er at dette er en vanskelig klasse å undervise i

”Hva kan det henge sammen med at elevene i klassen viser lite engasjement for skolearbeid?”

Lærerne tar ikke en hensiktsmessig leder-rolle i klassen

Elevene har liten tillit til lærerne

Lite pro-aktiv i f.t. foreldre-samarbeid

Lærernes grunnleggende forståelse er i stor grad at flere elever heller burde jobbe enn å gå på skole

Vi får aldri diskutere noe

Elevene føler at lærerne ikke liker dem

Læreren har noen få yndlingselever

Lite vektlegging av mestring og oppmuntring

For lite samarbeid mellom kontaktlærer og faglærere

Lærer kjefter på og snakker ikke med elevene

”Hva kan det henge sammen med at elevene i klassen viser lite engasjement for skolearbeid?”

Tre av elevene bør utredes

Uheldige handlings sekvenser mellom elever

Samme hva vi gjør så er hun grinete

Autoritær lederstil

Forsømmende lærerstil

Sammenhengsirkel- perspektivene - et eksempel: